BOSNA I HERCEGOVINA
PREDSJEDNIŠTVO

SIGURNOSNA POLITIKA BOSNE I HERCEGOVINE

Sarajevo, februar 2006. godine

SADRŽAJ

I UVOD **1**

II PRINCIPI SIGURNOSNE POLITIKE **2**

III STANJE SIGURNOSTI **3**

a) Sigurnosno okruženje **3**
b) Sigurnosni izazovi i rizici **4**
c) Procjena sigurnosnih kretanja u BiH i okruženju **5**

IV ELEMENTI SIGURNOSNE POLITIKE **6**

a) Vanjska politika **6**
b) Unutrašnja politika **8**
c) Odbrambena politika **9**
d) Socijalna politika **12**
e) Finansijska politika **13**
f) Demokratizacija i ljudska prava **14**
g) Zaštita čovjekove okoline **16**

V CILJEVI SIGURNOSNE POLITIKE **17**

VI PROVOĐENJE SIGURNOSNE POLITIKE **18**

VII ZAVRŠNA RIJEČ **19**

Na osnovu člana 12. stav 1. tačka o) Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine (*"Službeni glasnik BiH"*, broj: 88/05), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, na 85. sjednici, održanoj 8. februara 2006. godine, usvojilo je

SIGURNOSNU POLITIKU BOSNE I HERCEGOVINE

I UVOD

Sigurnosna politika Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Sigurnosna politika) je dokument koji definiše dugoročnu i koherentnu strategiju, koja daje okvir i smjernice za izgradnju sistema, strukture i svih mehanizama neophodnih za efikasno djelovanje sektora sigurnosti. Sigurnosnu politiku razrađuje izvršna vlast Bosne i Hercegovine koja ima sposobnost da koordinira primjenu obavještajno-sigurnosnih, vojnih, ekonomskih, diplomatskih, tehnoloških, informacijskih i ostalih resursa radi postizanja sigurnosnih ciljeva. Pored osnovnih vrijednosti, koje su zbog značaja za ukupnu sigurnost Bosne i Hercegovine posebno istaknute, dokument također procjenjuje sigurnosno okruženje, rizike i prijetnje, te definiše principe, interese i ciljeve koje Bosna i Hercegovina želi ostvariti u oblasti sigurnosti.

Bosna i Hercegovina će nastaviti izgrađivati povoljno stanje sigurnosti u kojem će biti osigurane osnovne vrijednosti koje proističu iz Ustava BiH, a to su: državni kontinuitet, suverenitet, politička nezavisnost, teritorijalni integritet i međunarodni subjektivitet, ljudska prava i osnovne slobode njenih građana po međunarodnim standardima, razvoj parlamentarne demokratije i slobodnih demokratskih izbora, vladavina prava, nacionalna ravnopravnost i pomirenje naroda, stabilan ekonomski razvoj u uvjetima slobode kretanja robe, usluga i kapitala, socijalna pravda i sigurnost, prirodno i kulturno bogatstvo, zdravstvena zaštita njenih stanovnika, zdravi i stabilni ekološki uvjeti za život čovjeka i razvoj međunarodne regionalne saradnje. Sigurnosna politika, kao dio državne politike, je organizovano provođenje mjera i aktivnosti na uspješnoj i dugotrajnoj zaštiti navedenih i drugih vrijednosti Bosne i Hercegovine, uz optimalno korištenje svih resursa koji joj stoje na raspolaganju.

Dosljednim ispunjavanjem preuzetih međunarodnih obaveza i aktivnom saradnjom na međunarodnom planu, Bosna i Hercegovina će pokazati da je pouzdan partner, sposoban da učestvuje u naporima zajednice demokratskih zemalja, usmjerenim ka postizanju trajnog mira i stabilnosti u evroatlantskom sigurnosnom prostoru. Opredijeljena za intenzivnu saradnju i integracije na političkom, ekonomskom i sigurnosnom planu, u okviru regionalnih, evropskih i evroatlantskih struktura, Bosna i Hercegovina će dati svoj doprinos daljoj izgradnji demokratske, miroljubive i stabilne Evrope i svjetskog mira u cjelini.

Sigurnosna politika, na osnovu identifikovanih izazova sa kojima se država suočava, definiše sigurnosne ciljeve i, primjenom svih elemenata moći Bosne i Hercegovine, ostvaruje mir, sigurnost i prosperitet svih njenih građana.

II PRINCIPI SIGURNOSNE POLITIKE

Ostvarivanje ciljeva Sigurnosne politike zasnovano je na jasno određenim principima, koji su istovremeno i osnov za djelovanje i unutrašnje organizovanje svih organa i institucija sistema sigurnosti, kao i drugih subjekata društva koji na određen način participiraju u izgradnji i ostvarivanju njenih ciljeva. Sigurnosna politika je zasnovana na slijedećim principima:

Princip pravne uređenosti

Sigurnosna politika, kao specifično područje društvenog djelovanja, zasnovana je na ustavnim i zakonskim odredbama i normama međunarodnog prava, kao i na pravima i obavezama koje proističu iz međunarodnih dokumenata koje je Bosna i Hercegovina prihvatila u ovoj oblasti. To podrazumijeva da pravna uređenost sigurnosnog koncepta mora biti primjerena objektivnim potrebama i postavljenim sigurnosnim ciljevima nesmetanog razvoja demokratskog društva.

Princip nedjeljivosti sigurnosti

Nedjeljivost sigurnosti u savremenom svijetu ukazuje da nivo sigurnosti u okruženju i šire nužno utiče na sigurnost u Bosni i Hercegovini, i obratno. Ovakvi interaktivni odnosi u oblasti sigurnosti u svijetu obavezuju sve države, pa time i BiH, da preuzme odgovornost u održavanju unutrašnje i vanjske sigurnosti i da u granicama svojih kapaciteta, kroz saradnju i partnerstvo sa drugim subjektima međunarodnih odnosa, aktivno doprinosi ukupnoj sigurnosti.

Princip sveobuhvatnosti u zaštiti vitalnih vrijednosti

Uzimajući u obzir kompleksnost i međuzavisnost savremenih rizika i prijetnji, Bosna i Hercegovina će osigurati koordinaciju aktivnosti postojećih, a gdje je potrebno ustanoviti i odgovarajuće nove mehanizme unutar sistema sigurnosti, s ciljem pružanja sveobuhvatne i aktivne zaštite njenih društvenih vrijednosti i interesa. U fazi je reforme sistema sigurnosti i drugih političkih tijela koja će koordinirati i nadzirati rad institucija koje učestvuju u funkcionisanju tog sistema.

Princip miroljubivosti i partnerstva

Bosna i Hercegovina je čvrsto uvjerena u mogućnost rješavanja svih otvorenih pitanja političkim i pravnim sredstvima. Nema teritorijalnih pretenzija prema susjednim i drugim državama, niti susjedne i druge države doživljava kao neprijateljske i kao moguću prijetnju svom teritorijalnom integritetu i suverenitetu. Zbog toga je od posebnog značaja dalje razvijanje dobrosusjedskih odnosa zasnovanih na principima jednakosti i saradnje.

Princip transparentnosti

S ciljem ostvarivanja demokratske kontrole u oblasti sigurnosti, osigurat će se odgovarajuća transparentnost aktivnosti nadležnih državnih institucija, u skladu sa standardima koji se primjenjuju u razvijenim demokratskim državama. To podrazumijeva jedinstveno upravljanje i kreiranje daljeg razvoja sigurnosnog sistema i aktivno

ostvarivanje nadzorne funkcije od strane Parlamentarne skupštine, Predsjedništva i Vijeća ministara BiH nad zakonitošću rada institucija koje čine taj sistem.

Princip otvorenosti za promjene

Kako je sigurnosni kontekst po sebi dinamičan, Sigurnosna politika će biti otvorena za doradu, kreiranje i prilagođavanje. Na ovo obavezuju moguće nagle i iznenadne prijetnje stanju sigurnosti u zemlji, regionu i svijetu.

III STANJE SIGURNOSTI

a) Sigurnosno okruženje

Bosna i Hercegovina je smještena u jugoistočnoj Evropi i preko njene teritorije vode najkraći komunikacijski pravci koji povezuju prostor Podunavlja sa srednjim Jadranom. Veličinom, nivoom društvenog proizvoda, položaja, komunikacijskim značajem, te po osnovu raspolaganja strategijskim sirovinama i resursima Bosna i Hercegovina ima ograničen uticaj u savremenom svijetu. Međutim, ona je i dalje faktor uticaja na stabilnost jugoistočne Evrope i Evrope u cjelini, zbog čega će njena unutrašnja i vanjska dinamika razvoja biti predmet evropske i šire međunarodne pažnje i u narednom periodu.

Proces globalizacije svjetskih odnosa rezultirao je brzim ekonomskim i društvenim napretkom skoro svih zemalja svijeta. Dinamika tih procesa i sve veća međuzavisnost u savremenom svijetu dovodi i do procesa koji, prema načinu i nivou ispoljavanja, mogu predstavljati sigurnosne izazove i prijetnje miru i stabilnosti država i ostvarivanju ljudskih prava pojedinaca i grupa. Najizraženiji izazovi takve vrste su međunarodni terorizam, organizovani kriminal, proliferacija biološkog, hemijskog i nuklearnog oružja, nelegalna trgovina raznim tehnologijama i narkoticima, ljudima i dr.

Neujednačen razvoj zemalja, neriješeni problemi zdravlja, a naročito visok stepen siromaštva i druge negativne pojave u svijetu, u sve većoj mjeri postaju globalni izazovi, jer se istinsko rješavanje ovih pojava odgađa, što multiplicira probleme koji na kraju mogu imati nesagledive posljedice po čovječanstvo.

Pored lokalnih sukoba, čiji ishod je teško predvidjeti sa aspekta trajanja i dalje eskalacije, u nekim dijelovima svijeta sve izraženiji su procesi ispoljavanja nacionalnih, vjerskih, kulturnih i drugih identiteta koji u sebi nerijetko nose i retrogradna i ekstremistička obilježja, zbog čega postaju svojevrsni izazovi i prijetnje lokalnog ili regionalnog karaktera. Bosna i Hercegovina i njeni susjedi su imali takvo iskustvo u bliskoj prošlosti sa izuzetno teškim materijalnim i ljudskim posljedicama koje se i danas značajno osjećaju. Iz tog razloga jugoistočna Evropa i dalje predstavlja najosjetljivije područje današnje Evrope.

Proces povratka izbjeglih i raseljenih lica iz Bosne i Hercegovine i susjednih zemalja je također svojevrsni izazov, čije se potpuno rješavanje sporo odvija. Zbog toga su neki lokaliteti u Bosni i Hercegovini, ali i u drugim zemljama jugoistočne Evrope koje su bile zahvaćene ratnim djelovanjima, vrlo nestabilni, jer na njima još nije došlo do normalizacije života.

Demokratske promjene i opći progres u zemljama našeg regiona povećavaju nivo stabilnosti i doprinose razumijevanju i sužavanju prostora za eskalaciju sigurnosnih

izazova. Tome značajno doprinosi političko, humanitarno, vojno i policijsko prisustvo međunarodne zajednice u ovom regionu.

U proteklim godinama ostvaren je značajan napredak i vidno poboljšanje sigurnosnog okruženja na Balkanu. Sve države regiona imaju demokratski izabrane organe vlasti i jasno su opredijeljene za evropske i evroatlantske integracijske procese, aktivno učestvuju u radu različitih regionalnih asocijacija, te razvijaju i unapređuju bilateralnu i multilateralnu saradnju.

Mogućnost da će Bosna i Hercegovina u nekoj bližoj budućnosti biti suočena s agresijom izvana, praktično i ne postoji. Ukoliko bi došlo do radikalnih promjena, koje bi rezultirale osnovnim prijetnjama po suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine, novim izazovima bi se odgovorilo odgovarajućim mjerama i aktivnostima usmjerenim na odbranu, koja bi se zasnivala na sistemu kolektivne odbrane i na potpunoj saradnji sa prijateljskim i savezničkim zemljama.

b) Sigurnosni izazovi i rizici

Izazovi sa kojima se susreće BiH moraju se razmatrati kako u kontekstu globalnog okruženja, tako i u kontekstu ukupnih regionalnih i unutrašnjih zbivanja. Trendovi i događaji za koje se čini da su daleko, mogu uticati i na našu sigurnost, nekada na potpuno neočekivan način. Neki od trendova u kojima se sigurnost BiH mora ispitati uključuju više izazova:

Globalni izazovi - Sigurnosni izazovi s kojima se Bosna i Hercegovina susreće moraju se razmatrati u kontekstu sveukupnih odnosa globalnog okruženja. Izazovi što ih donose moderna globalna kretanja uveliko su posljedica narastajućih razlika u nivou ekonomskog i društvenog razvoja, razlika između bogatog i siromašnog dijela svijeta, međunarodnog terorizama sa svim oblicima ispoljavanja, stalnog ugrožavanja životne sredine (kao posljedica industrijskog i tehnološkog razvoja), nekontrolisane proizvodnje i prodaje naoružanja, uključujući i oružje za masovno uništavanje (nuklearno i biološko naoružanje), intenziviranja prisilnih migracija, koje su posljedica oružanih sukoba, kao i sukoba i diskriminacije na rasnoj osnovi, etničkoj netoleranciji ili su proizvod političkih pritisaka u autokratskim i nedemokratskim režimima. Tu su i izazovi povezani s različitim oblicima organizovanog kriminala, koji potiču trajnu socijalnu i političku nestabilnost u pojedinim državama regiona, što je praćeno općim siromaštvom i širenjem raznih bolesti koje ugrožavaju cijele populacije.

Regionalni izazovi - Svi izazovi na globalnom nivou mogu indirektno ili direktno vršiti uticaj na stabilnost u regionu jugoistočne Evrope. Poseban izazov s kojim se region jugoistočne Evrope susreće kao cjelina je nestabilnost nastala kao proizvod tranzicijskih procesa prelaska na tržišnu ekonomiju, što je rezultiralo ekonomskim zaostajanjem ovog regiona za razvijenim svijetom. Po geostrateškom položaju, region jugoistočne Evrope se nalazi na važnim putevima između Evrope i Azije, posebno značajnim sa stanovišta trgovinske razmjene. To su istovremeno i putevi za ilegalnu trgovinu naoružanjem, narkoticima, bijelim robljem, a mogu biti korišteni i za tranzit terorističkih grupa i sredstava za izvođenje terorističkih akcija. Region je u posljednjoj deceniji 20. vijeka bio poprište različitih sukoba, koji su ostavili određene ekonomske, psihološke, socijalne i druge posljedice. U ovom području su još prisutna nastojanja za secesijom, autonomijom i nezavisnošću određenih etničkih grupa, što, uz relativno visoku koncentraciju vojnih kapaciteta, dodatno usložnjava ukupno sigurnosno stanje.

Unutrašnji izazovi - Bosna i Hercegovina je država opterećena određenim unutrašnjim problemima, uglavnom izazvanim različitim političkim faktorima koji predstavljaju ozbiljnu opasnost po socijalnu, političku i svaku drugu stabilnost zemlje. Neki od unutrašnjih izazova su:

- zaostali politički i društveni animoziteti, nastali kao posljedica rata od 1992. do 1995. godine, poticani od elemenata koji zagovaraju razne vrste nacionalističkog ekstremizma;
- nepotpuna implementacija Daytonskog mirovnog sporazuma;
- nedovoljna finansijska sredstva za realizaciju održivog povratka raseljenih osoba i izbjeglica;
- problemi političke tranzicije, koji rezultiraju sporim razvojem efikasnih i djelotvornih izvršnih, zakonodavnih i sudskih organa vlasti;
- problemi tranzicije ka tržišnoj ekonomiji, koji za rezultat imaju nizak nivo domaćih i stranih investicija, te pogoduju funkcionisanju sive ekonomije i crnog tržišta; sporost i teškoće u provođenju procesa privatizacije, tehnološko zaostajanje i propadanje proizvodnih kapaciteta i neujednačena dinamika rekonstrukcije ratom oštećene infrastrukture;
- zaštićenost granica koja još nije u skladu sa schengenskim, odnosno evropskim standardima, što otežava borbu protiv organizovanog kriminala;
- visoka stopa nezaposlenosti koja doprinosi povećanju općeg siromaštva, društvenog raslojavanja, društvene nestabilnosti, porastu broja materijalno ugroženih građana kojima je potrebno socijalno staranje, te prouzrokuje pojačanu emigraciju stanovništva, a posebno odlazak visokoobrazovanih mladih ljudi;
- naoružanje i municija koji se nalaze u neadekvatnim skladišnim objektima, ali i kod pojedinaca koji ih drže nelegalno;
- velik broj nagaznih mina i neeksplodiranih minsko-eksplozivnih sredstava na teritoriji cijele države, što predstavlja fizičku opasnost za građane, a smetnja su razvoju poljoprivrede, turizma i stranim ulaganjima;
- razni ekološki izazovi, problemi upravljanja tehnološkim, komunalnim i vojnim otpadom, degradacija obradivog zemljišta i šumskih resursa, zagađenost vode i zraka itd. (Ovi izazovi uključuju i nedovoljne resurse za prevenciju, odgovor i saniranje potencijalnih prirodnih i tehnoloških katastrofa, te spor razvoj i primjenu standarda i konvencija za zaštitu okoline.)

c) Procjena sigurnosnih kretanja u BiH i okruženju

Iako sigurnosna situacija u nekim segmentima ima trend poboljšanja, i dalje je prisutan širok spektar prijetnji i opasnosti koje mogu uticati na njenu destabilizaciju. To se, prije svega, odnosi na globalne i regionalne izazove i rizike, uključujući i situaciju u Iraku i neke neuralgične tačke na prostoru Balkana, kao što je Kosovo i Metohija.

Otpočinjanje razgovora o prijemu Bosne i Hercegovine u evroatlantske integracije, kao i zemalja iz njenog neposrednog okruženja, bitno je smanjilo rizik od izbijanja konflikta kako sa zemljama u okruženju, tako i u samoj BiH. S druge strane, ekonomski i socijalni problemi mogu izazvati određene napetosti, pa i rizik konflikta, ali bi on, u tom slučaju, imao drugačije karakteristike nego unutrašnji konflikt potaknut međudržavnim tenzijama.

Terorizam i dalje ostaje jedna od najvećih prijetnji po stabilnost regiona i Bosne i Hercegovine. Sve su izraženije tendencije pojedinih terorističkih grupa da svoje aktivnosti prenesu i u one zemlje

u kojima takvih aktivnosti do sada nije bilo, da se povežu sa istomišljenicima i stvore uporišta, te svoje djelovanje učine netipičnim za već prepoznatljive aktivnosti.

U tim namjerama treba posmatrati i neophodnost jače povezanosti službi sigurnosti u Bosni i Hercegovini, uključujući i graničnu, ali i jaču saradnju sa međunarodnim policijskim organizacijama, posebno Interpolom, te policijama pojedinih zemalja iz okruženja i šire, kako bi se preventivno djelovalo na onemogućavanje izvođenja terorističkih akata u BiH ili korištenje njene teritorije za tranzit. S tim u vezi nameće se i potreba racionalizacije, jače kontrole i nadzora nad organima koji odlučuju o viznom i režimu azila u BiH, ali i njihove dublje saradnje s organima i institucijama koje prate proces legalnih i ilegalnih imigracija, kako bi se blagovremeno razotkrilo i spriječilo eventualno stvaranje kanala i mreža organizovane ilegalne migracije u ili preko BiH.

S obzirom na to da je terorizam najčešće povezan sa svim oblicima organizovanog, uglavnom prekograničnog, kriminala, počev od finansijskog (pranje i falsifikovanje novca, korupcija), trgovine drogom i oružjem, preko trgovine ljudima i ljudskim organima do organizovane prostitucije, svim ovim pojavnim oblicima organi sigurnosti kako policijski, tako i obavještajni, pojedinačno ali i u saradnji, i dalje će posvećivati puni operativni interes.

Kako su neke zemlje u svijetu (izvan tzv. kluba nuklearnih sila) i dalje potencijalna nuklearna opasnost (jer su spremne da mirnodopski atomski program prilagode i eventualno zloupotrijebe u vojne svrhe), sigurnost BiH, kao tranzitne zemlje, može biti dovedena u opasnost. Opasnost, u ovom pogledu, mogu predstavljati i zemlje nekadašnje članice Varšavskog ugovora čiji nuklearni potencijali nisu više pod striktnom kontrolom, te ti resursi i zalihe (kako nuklearnog goriva tako i vojne opreme) mogu postati predmet ilegalne trgovine i preko teritorije BiH.

IV ELEMENTI SIGURNOSNE POLITIKE

a) Vanjska politika

Geopolitičke promjene nastale u Evropi i svijetu nakon pada komunizma, izbijanja regionalnih kriza u jugoistočnoj Evropi i drugdje prouzrokovale su novu globalnu podjelu odgovornosti u odnosu na najznačajnije transatlantske i evropske partnere EU - SAD i Rusku Federaciju, kao i nove oblike saradnje sa zemljama u Procesu stabilizacije i pridruženja EU, kojim je obuhvaćena i Bosna i Hercegovina u statusu potencijalnog kandidata za članstvo.

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine u dokumentu "Opći pravci i prioriteti za provođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine", utvrdilo je principe, pravce i prioritete vanjske politike kao aktivnu komponentu unutar ukupne sigurnosne politike. Vanjska politika BiH usmjerena je ka očuvanju i unapređenju trajnog mira, sigurnosti i stabilnog demokratskog i sveukupnog državnog razvoja. U međunarodnim odnosima, aktivnosti BiH zasnivaju se na principima koji su sadržani u Povelji UN-a, Završnom aktu iz Helsinkija i ostalim dokumentima Organizacije za sigurnost i saradnju u Evropi, te na općeprihvaćenim principima međunarodnog prava.

Opredjeljenje za postupnu integraciju u Evropsku uniju podrazumijeva spremnost za prihvatanje odredbi, pravne strukture i organizacijskih mehanizama Zajedničke vanjske i sigurnosne politike EU-a. Kao potencijalni kandidat za sticanje članstva, BiH za sada

ostvaruje odnose s Evropskom unijom u okviru Procesa za stabilizaciju i pridruživanje kojim su obuhvaćene zemlje zapadnog Balkana.

Zajedničkim usvajanjem Deklaracije sa Samita EU-a - Zapadni Balkan, juna 2003. u Solunu, sve države su prihvatile "Solunski program za zapadni Balkan: Kretanje prema evropskoj integraciji", kojim je uveden niz instrumenata i oblika saradnje sa EU-om. Uspostavljen je i redovan bilateralni politički dijalog EU - BiH na ministarskom nivou.

Države kandidati za članstvo u Evropsku uniju pozvane su da se pridruže pojedinim izjavama i zajedničkim stavovima prema određenom problemu. Bosna i Hercegovina je trenutno korisnik sljedećih mehanizama Zajedničke vanjske i sigurnosne politike EU-a:

- Policijske misije u BiH (EUPM-a), koja je naslijedila Međunarodne policijske snage UN-a (IPTF) sa zadatkom reforme policijskih snaga u BiH i primjene evropskih standarda u toj oblasti;
- Misije vojnih snaga EU-a (EUFOR-a), koje su preuzele zadatak održavanja mira u BiH od Stabilizacijskih snaga (SFOR-a) pod vođstvom NATO-a;
- Visoki predstavnik za provođenje mirovnog sporazuma u BiH je ujedno i specijalni predstavnik EU-a.

BiH is a member of the United Nations, OSCE and the Council of Europe, and a member or an observer in many other international organizations and agreements, as well as an active participant in regional and sub-regional initiatives.

Članica je Ujedinjenih naroda, OSCE-a i Vijeća Evrope i članica ili posmatrač u mnogim drugim međunarodnim organizacijama i sporazumima, te aktivna učesnica regionalnih i podregionalnih inicijativa.

Kao aktivan učesnik kolektivne sigurnosti na globalnom planu, trenutno je angažovana u međunarodnim mirovnim naporima. Vojni posmatrači BiH su uključeni u misije UN-a u Kongu, Sijera Leoneu, Etiopiji i Eritreji, Liberiji, Istočnom Timoru. Jedinica Oružanih snaga BiH za uništavanje neeksplodiranih ubojnih sredstava učestvuje u okviru misije međunarodne podrške miru u Iraku.

Bosna i Hercegovina je podržala osnivanje Međunarodnog krivičnog suda i ratifikovala Rimski statut iz 2001.godine. Prihvatila je Kodeks ponašanja EU-a u pogledu izvoza oružja i ugradila ga u svoje zakonodavstvo. Potpisnica je većine postojećih međunarodnih sporazuma i ugovora o neširenju oružja za masovno uništenje. O pitanju razoružanja BiH i EU dijeli zajedničke stavove, posebno o smanjenju i sprečavanju nelegalne trgovine lakim naoružanjem kao i unapređenju Programa akcije o nezakonitoj trgovini lakim naoružanjem na regionalnom nivou u okviru OSCE-a.

Bosna i Hercegovina ima identične stavove kao i Evropska unija u oblastima: zabrane razvoja, proizvodnje, skladištenja i upotrebe hemijskog oružja; sveobuhvatne zabrane nuklearnih proba; prevencije trke u naoružanju u svemiru; transparentnosti vojnih izdataka i kontrole oružja za masovno uništavanje. Podudarne stavove imaju i u pogledu unapređenja i zaštite ljudskih prava, ravnopravnosti spolova i položaju žene u društvu. Prema sadržaju i pregledu glasanja po usvojenim rezolucijama UN-a u domenu ljudskih prava, stavovi BiH i EU-a uglavnom se podudaraju.

Bosna i Hercegovina će se i dalje zalagati za rješavanje otvorenih međunarodnih pitanja i kriza konstruktivnim dijalogom, pri čemu diplomatija treba odigrati ključnu ulogu u njihovom rješavanju mirnim putem. Kroz intenzivnu saradnju i izgradnju mjera povjerenja i sigurnosti, Bosna i Hercegovina će ostvariti što bolje odnose s drugim državama, a time doprinijeti regionalnoj i globalnoj sigurnosti.

b) Unutrašnja politika

Opredjeljenje Bosne i Hercegovine je pristup i ulazak u evroatlantske integracije. S tim u vezi je i dosljedna razrada i primjena reformi sigurnosnog sektora. Bosna i Hercegovina pridaje posebnu pažnju odnosima sa susjedima i saradnji u oblasti nadzora i kontrole državnih granica. To je preduvjet za uspješno suprotstavljanje svim oblicima prekograničnog kriminala, a posebno blagovremenoj identifikaciji, otkrivanju i otklanjanju prijetnji terorizma, svih oblika organizovanog kriminala i ilegalnih migracija.

Razvoj odnosa sa susjedima u oblasti nadzora i kontrole prelaska državne granice nije samo posljedica dosljedne primjene schengenskih standarda, već i potrebe za djelotvornijim i ekonomičnijim radom u ovoj oblasti.

Unutrašnja politika Bosne i Hercegovine ima za cilj da doprinosi stabilnosti i sigurnosti kroz zaštitu ustavnog uređenja, razvitak demokratskog političkog sistema, jednakopravnosti naroda i građana i poštivanju ljudskih prava i osnovnih sloboda, održavanju trajnog mira, kao i drugih, Ustavom utvrđenih, vrijednosti. U cilju zaštite ustavnog poretka, izvršena je reorganizacija i dogradnja ustavno-pravnog i sigurnosnog sistema.

Unutrašnja politika se ostvaruje kroz efikasno djelovanje zakonodavne, izvršne i sudske vlasti u okviru Ustavom utvrđenih nadležnosti. Ostvarivanje prava raseljenih lica i izbjeglica, te unapređivanje i razvoj odnosa u privrednoj, finansijskoj, socijalnoj, zdravstvenoj, obrazovnoj, kulturnoj sferi, te razvoj civilnog društva doprinijet će ostvarivanju ciljeva unutrašnje politike. S tim u vezi je i jačanje svih institucija države.

Subjekti unutrašnje politike BiH će kontinuirano doprinositi institucionalnom i pravnom uobličavanju koji će sprečavati sve oblike nasilja i diskriminacije, posebno zasnovane na etničkoj i vjerskoj netrpeljivosti, promovišući toleranciju i uvažavanje kao poželjne društvene vrijednosti u skladu sa međunarodnim standardima. Posebno će promovisati tekovine antifašističke borbe i borbu protiv neofašizma.

U ostvarivanju unutrašnje politike subjekti sigurnosnog sistema BiH usmjerit će svoje djelovanje naročito na borbu protiv terorizma, organizovanog kriminala i korupcije jačanjem kontrolnih mehanizama finansijske discipline.

Uspješna borba sa ovim elementima destabilizacije unutrašnje sigurnosti zemlje zavisi i o uspješnom sprovođenju politike Bosne i Hercegovine u oblasti migracija i azila, odnosno borbe protiv ilegalnih migracija i trgovine ljudima. Usklađenost politike azila sa relevantnim međunarodnim konvencijama jeste i bit će osnova politike azila.

Borba protiv terorizma bit će faktor saradnje svih subjekata a koordinacija u borbi protiv terorizma funkcionalno i institucionalno razvijena u skladu s ustavno-pravnim rješenjima i provođenjem prihvaćenih međunarodnih odnosa.

Kontrola granice od strane nadležnih subjekata i njeno stalno usavršavanje umnogome doprinosi unutrašnjoj stabilnosti.

Jedan od dijelova unutrašnje politike svakako je i obavještajna politika koja je u svom operativnom dijelu dio sistema sigurnosti cijele države. U tom kontekstu obavještajna djelatnost i njena organizovanost u skladu sa ustavno-pravnim rješenjima mora biti depolitizovana i u službi građana i institucija Bosne i Hercegovine, te nezavisna od direktnog uticaja političkih stranaka. Demokratska kontrola obavještajnih djelatnosti je trajni princip u ovoj oblasti. Obavještajna djelatnost mora poštovati evropske standarde a posebno u vezi sa pitanjem zaštite podataka, efikasnog nadzora od strane parlamenta, te garantovati najviši stepen ljudskih prava.

Realizacija reforme i unapređenje policijskog sistema, te unapređenje pravosudnog sistema i strukture, ostat će prioritet u cilju jačanja vladavine prava i unutrašnje sigurnosti.

U ostvarivanju ciljeva unutrašnje sigurnosti uspostavljaju se odnosi s okruženjem, što implicira uključenje u regionalne i evroatlantske inicijative, te ispunjavanje preuzetih obaveza iz međunarodnih ugovora.

Djelatnost organa i službi koje provode unutrašnju politiku Bosne i Hercegovine kontinuirano će se usklađivati sa evropskim standardima.

Stručnom preventivnom postupanju na uštrb represije teži sigurnosni sistem svake demokratske zemlje, pa i BiH, koja će na ovom postulatu zasnivati i svoju sigurnosnu politiku. Osnov za donošenje ovog dokumenta, ali i svih drugih neophodnih zakonskih i podzakonskih akata iz oblasti sigurnosti je Daytonski sporazum, odnosno Ustav BiH. Iz njega su proistekli Krivični zakon i Zakon o krivičnom postupku BiH. Doneseni su i zakoni o Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, Državnoj graničnoj službi, Zakon o policijskim službenicima, Zakon o obavještajno-sigurnosnoj agenciji, Zakon o odbrani, te cijeli niz zakona koji dodatno definišu nadležnosti obavještajno-sigurnosne zajednice BiH. I dalje traje proces donošenja novih i harmonizacije postojećih zakona s evropskom legislativom.

Zakon o informacijskom društvu trebalo bi da u BiH okonča još prije rata planirani proces odvajanja sigurnosnih od civilnih baza podataka, a za dalji proces demokratizacije u ovoj oblasti značajan je i Zakon o zaštiti ličnih podataka, te Zakon o slobodi pristupa informacijama. Svi ovi zakoni trebalo bi da obavještajno-sigurnosnoj zajednici BiH posluže za definisanje osnovnih smjernica u stvaranju i očuvanju sigurne demokratske atmosfere nužnog političkog konsenzusa u BiH, bez rizika da, kao postkonfliktna zemlja, postane policijska država. I eventualne ustavne promjene bit će omogućene konsenzusom i uz poštivanje Ustavom utvrđene procedure.

Sve ovo garantuje da će Bosna i Hercegovina, bez većih teškoća, svoj sistem sigurnosti graditi saglasno evroatlantskim standardima, ali i da će biti pouzdan dio sigurnosnog sistema koji je, očigledno, Evropi neophodan..

c) Odbrambena politika

Odbrambena politika Bosne i Hercegovine je važan dio unutrašnje i vanjske politike. Izgrađena je na strateškim principima koja odgovaraju vanjskoj i sigurnosnoj politici i

rezultat je razmatranja šireg sigurnosnog okruženja. Odbrambena politika definiše glavne elemente odbrambenog sistema Bosne i Hercegovine i načine na koji oni funkcioniraju, uključujući Oružane snage kao najbitniji dio sistema.

Odbrambena politika Bosne i Hercegovine se zasniva na sljedećim principima:

- demokratskoj, civilnoj kontroli vojske, uz parlamentarni nadzor;
- transparentnosti aktivnosti u oblasti odbrane, uključujući planiranje i budžetiranje odbrane;
- uravnoteženosti snaga i mogućnosti unutar Bosne i Hercegovine, podregija i jugoistočne Evrope;
- modernizaciji snaga, uključujući razvoj interoperabilnosti Oružanih snaga Bosne i Hercegovine s NATO-om;
- integraciji u evroatlantske kolektivne sigurnosne strukture;
- saradnji u oblasti kontrole naoružanja i mjerama izgradnje sigurnosti i povjerenja, uključujući učešće u sigurnosnim strukturama i protokolima jugoistočne Evrope;
- izgradnji sistema odbrane, zasnovanog na navedenim principima, čime će Bosna i Hercegovina realizovati ciljeve odbrambenih reformi na putu od individualne ka kolektivnoj sigurnosti.

Reformama sistema odbrane uspostavljena je demokratska kontrola Oružanih snaga BiH, u skladu s praksom i standardima evropskih demokratskih država, koja podrazumijeva civilnu komandu nad oružanim snagama i parlamentarni demokratski nadzor.

Civilna komanda nad oružanim snagama ostvaruje se preko demokratski izabranog organa - Predsjedništva Bosne i Hercegovine, posredstvom Ministarstva odbrane BiH. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine putem konsenzusa ostvaruje vrhovnu komandu i kontrolu nad Oružanim snagama BiH.

Parlamentarni demokratski nadzor nad oružanim snagama i svim institucijama odbrane ostvaruje se preko Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Za ostvarivanje parlamentarnog nadzora Parlamentarna skupština BiH formira odgovarajuća radna tijela – komisije, koje se neposredno bave navedenim pitanjem.

Za odbranu Bosne i Hercegovine angažuju se značajni ljudski i materijalni resursi i troši velik dio državnog budžeta, zbog čega je transparentnost posebno važna u procesima planiranja i finansiranja odbrane. Ove dvije funkcije uspostavljaju nužnu vezu između vojnih strategija, načina razvijanja mogućnosti da se podrže te strategije, te mogućnosti snabdijevanja resursima. Informacije o tim pitanjima moraju biti dostupne vlastima i građanima BiH i jasno pokazati da se resursi koji podržavaju sistem odbrane nalaze pod kontrolom izabranih civilnih vlasti i da su u funkciji odbrane i sigurnosti BiH.

Planiranje odbrane predstavlja kontinuiran proces procjene i donošenja odluka o pitanjima koja su od interesa za državu. Taj proces identifikuje interese Bosne i Hercegovine, izazove i rizike za sigurnost, odbrambene ciljeve, strategiju odbrane, vlastite snage, prijateljske snage i saveznike, te, na osnovu toga, procjenu i finansiranje prioriteta. Iz ove analize i odluka koje slijede, planiraju se i programiraju budžet i resursi, kako bi se omogućilo da Oružane snage Bosne i Hercegovine odgovore na odbrambene izazove.

Osnovni principi za planiranje odbrane i strukture Oružanih snaga Bosne i Hercegovine su kredibilitet, priuštivost i primjenjivost. To znači da su snage, nastale kao rezultat procesa planiranja odbrane, sposobne da se suprotstave odbrambenim izazovima s kojima se Bosna i Hercegovina suočava.

Način i procedure upravljanja procesom izrade i predlaganja odbrambenog budžeta čine jedinstven sistem upravljanja odbrambenim resursima, čiji je glavni operativni dio Sistem planiranja, programiranja, izvršenja i raspodjele budžeta. Krajnji cilj jedinstvenog sistema upravljanja odbrambenim resursima je postizanje najvišeg stepena sigurnosti uz najmanje troškove, uz primjenu objektivno oskudnih odbrambenih resursa na djelotvoran i efikasan način kako bi bili obavljeni oni vojni zadaci koji su najvažniji za sigurnost države.

Bosna i Hercegovina razumije i prihvata koncept kolektivne vojne sigurnosti kao kamen temeljac dugoročne vojne strategije. Ključni element za ostvarivanje neupitne kolektivne vojne sigurnosti Bosne i Hercegovine je postati članicom NATO-a, jer je u tom slučaju njen nacionalni suverenitet i teritorijalni integritet zagarantiran i od strane Saveza. Iako članstvo u NATO-ovom programu Partnerstvo za mir ne donosi garancije kolektivne sigurnosti, kao što to čini puno članstvo u NATO-u, ono predstavlja prvi korak u tom pravcu.

Program Partnerstvo za mir uspostavljen je kao izraz zajedničkih ubjeđenja da se stabilnost i sigurnost u evroatlantskom području može postići samo kroz saradnju i zajedničko djelovanje. Zaštita i promovisanje osnovnih ljudskih prava i sloboda, čuvanje slobode, pravde i mira putem demokratije, zajedničke su vrijednosti programa Partnerstvo za mir, koje Bosna i Hercegovina u potpunosti dijeli.

Bosna i Hercegovina se opredijelila za ispunjenje ciljeva programa Partnerstvo za mir, posebno putem povećanja transparentnosti odbrambenog planiranja i donošenja budžeta, osiguranja potpune demokratske kontrole oružanih snaga i saradnje s NATO-om, s ciljem jačanja sposobnosti Oružanih snaga Bosne i Hercegovine da djeluju zajedno sa snagama članicama NATO-a, naročito u misijama očuvanja mira i humanitarnim operacijama.

Na principima uzajamnog uvažavanja i saradnje, Bosna i Hercegovina je opredijeljena za uspostavu i unapređenje bilateralnih i multilateralnih odnosa u oblasti odbrane sa svim zainteresovanim zemljama. Aktivnim učešćem u iznalaženju rješenja, te u kreiranju programa na regionalnom planu, Bosna i Hercegovina je opredijeljena da unaprijedi svoju ulogu i značaj u regionalnoj saradnji na sljedećim osnovama: razvojem intenzivnih i svestranih bilateralnih odnosa sa svim zemljama regiona, a posebno susjedima; pokretanjem inicijativa u procesu provođenja Sporazuma o regionalnoj kontroli naoružanja; jačanjem mjera izgradnje povjerenja na regionalnom nivou; dosljednom implementacijom Sporazuma o subregionalnoj kontroli naoružanja.

Oružane snage su profesionalna, jedna vojna sila koju organizuje i kontroliše država Bosna i Hercegovina. Oružane snage, kao instituciju BiH, čine pripadnici iz reda sva tri konstitutivna naroda i reda ostalih u skladu sa Ustavom i zakonima BiH.

Bosna i Hercegovina organizuje, razvija i održava vojni kapacitet i spremnost Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, kako bi osigurala svoj suverenitet, teritorijalni integritet, političku nezavisnost i međunarodni subjektivitet; unaprijedila ciljeve svoje vanjske politike; ispunila međunarodne obaveze i doprinijela općoj sigurnosti Bosne i Hercegovine.

Oružane snage BiH realizuju svoju misiju kroz učešće u operacijama kolektivne sigurnosti, uključujući operacije za podršku miru; kroz pružanje vojne odbrane državi i njenim državljanima u slučaju napada, uključujući i borbu protiv terorizma; kroz pomoć civilnim organima u reagovanju na prirodne i druge katastrofe i nesreće; kroz protivminsko djelovanje, te kroz ispunjenje međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine.

Oružane snage Bosne i Hercegovine su angažovane za potencijalne buduće misije više od same obuke. Oficiri, podoficiri i vojnici Oružanih snaga BiH redovno izvršavaju operativne misije koje doprinose sigurnosti i stabilnosti države i šireg međunarodnog okruženja: operacije podrške miru; operacije demineriranja i uklanjanja neeksplodiranih ubojnih sredstava; osiguranje skladišnih mjesta municije i naoružanja i rashodovanje viškova naoružanja i municije; operacije traganja i spašavanja.

Oružane snage BiH su spremne da pruže pomoć civilnim vlastima i na dodatne načine, od pozajmljivanja vojne opreme civilnim organima za primjenu zakona, pružanja pomoći u katastrofama, pružanja pomoći u popravkama oštećene infrastrukture i njenom održavanju, pružanja medicinske pomoći i evakuacije u udaljenim dijelovima zemlje, do obavljanja reprezentativnih dužnosti koje odgovaraju jednoj suverenoj i poštovanoj državi.

Oružane snage su garant sigurnosti Bosne i Hercegovine i značajno sredstvo za ispunjavanje njenih međunarodnih obaveza. Bosna i Hercegovina je opredijeljena za principe demokratske, civilne kontrole nad vojskom i transparentnosti u svim aspektima odbrane. U svom opredjeljenju za nastavak reformi u oblasti odbrane, Bosna i Hercegovina se danas nalazi vrlo blizu priključenju NATO-ovom programu Partnerstvo za mir. Opredijeljena je da organizira, popuni, opremi, obuči i održi svoje snage, kako bi osigurala najviši stepen sigurnosti, mir i prosperitet za svoje građane.

Konačni cilj je stvaranje Oružanih snaga Bosne i Hercegovine koje će biti male, dobro opremljene, mobilne snage dobro obučenih i motivisanih vojnika, pod vođstvom visoko kvalifikovanih oficira i podoficira, podržanih stručnim i profesionalnim civilnim kadrom. Te snage, uključujući i rezervne snage, interno će biti kompatibilne i bit će interoperabilne sa snagama NATO-a. Potpuno transparentan i uravnotežen proces planiranja, programiranja, izvršenja i raspodjele budžeta odbrane osigurat će da snage budu organizovane, popunjene, opremljene, obučene i održavane u cilju izvršenja misija koje im civilno vođstvo Bosne i Hercegovine dodijeli.

Daljom reformom u oblasti odbrane, koja će dovesti do potpune profesionalizacije, opremanja i obuke Oružanih snaga BiH u skladu sa NATO-ovim standardima, omogućit će se da u budućnosti daju značajan doprinos u ostvarivanju ciljeva Sigurnosne politike, kao i opće sigurnosti građana.

d) Socijalna politika

Obnavljanje sistema socijalne sigurnosti građana jedan je od značajnih zadataka, a fokusirat će se na osiguranje jednakog i jedinstvenog pristupa svim socijalnim pravima.

Bosna i Hercegovina će omogućiti potpunu pokrivenost osnovnom zdravstvenom zaštitom na cijeloj teritoriji, posebno imajući u vidu ugrožene kategorije: povratnike, raseljena lica, djecu i Rome i omogućiti pokretljivost tih prava unutar zemlje. Kontrola

sigurnosti hrane i vode, kao javno zdravstveno pitanje, bit će provođena i praćena u skladu s evropskim standardima.

Trgovina lijekovima i narkoticima, uključujući uvoz, proizvodnju i promet, bit će regulisana državnim zakonima, i osigurat će stroge mehanizme kontrole njihovog provođenja, uz osnivanje državne Agencije za lijekove. Potrebno je implementirati Strategiju za borbu protiv AIDS-a, te kreirati Strategiju za borbu protiv drugih zaraznih bolesti i pandemija kojima može biti izložen i prostor BiH.

Kontrola prometa radioaktivnih materija bit će regulisana državnim zakonima s jakim mehanizmima kontrole njihovog provođenja, uz osnivanje državne Agencije za zaštitu od radijacije.

U okviru ukupne državne strategije Bosne i Hercegovine za sprečavanje trgovine ljudima i djecom, pažnja će biti poklonjena i zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti žrtava.

Bosna i Hercegovina je u okviru evropskog integracionog procesa obavezna prihvatiti potpuno nove standarde u oblasti socijalne politike (ratifikacija Evropske revidirane socijalne povelje i Povelje o socijalnoj zaštiti).

Bosna i Hercegovina će donijeti socijalnu strategiju kojom se utvrđuju osnovi socijalne politike. U narednom periodu bit će potrebno reformisati i mobilisati sve resurse iz oblasti socijalne zaštite jer je socijalna sigurnost osnovni preduvjet za stabilan i demokratski razvoj društva.

Kako bi se osigurao prosperitet građana, neophodno je reformisati u cjelini socijalne službe i pojačati njihov resurs, definisati konkretnije mjere za borbu protiv siromaštva, utvrditi mjere za zaštitu posebno rizičnih socijalnih grupa, utvrditi mjere za zaštitu žrtava nasilja i žrtava u krivičnim stvarima, definisati mjere za suzbijanje svih oblika nasilja u društvu, pripremiti dokument o sanaciji socijalnih fondova, te definisati mjere za obezbjeđenje jednakog i jedinstvenog pristupa svim socijalnim pravima.

e) Finansijska politika

Ekonomska situacija u svakoj zemlji, pa tako i u Bosni i Hercegovini, ima direktne posljedice na sigurnost. Ekonomski problemi nisu samo prijetnja sigurnosti jednoj zemlji, već predstavljaju prijetnju kolektivnoj sigurnosti.

Bosna i Hercegovina je u isto vrijeme suočena sa tranzicijom i s postratnom rekonstrukcijom, što čini njenu ekonomsku transformaciju specifičnom. Proces tranzicije treba da dovede do stvaranja jedinstvenog ekonomskog prostora u Bosni i Hercegovini uz istovremeno podsticanje regionalnih i evropskih integracija. Taj proces, koji je započet u Bosni i Hercegovini, treba da dovede do potpunog usvajanja demokratskih vrijednosti i vrijednosti otvorenog tržišnog kapitalizma.

Zahvaljujući ino-donatorima u velikoj je mjeri obnovljena infrastruktura i otklonjen makroekonomski nered. Privatizacija i stvaranje olakšica za strana ulaganja dovest će do razvoja privatnog sektora, što će kompenzirati smanjenje dotoka međunarodne pomoći. Borba protiv siromaštva i korupcije ima za cilj smanjenje jaza između siromašnih i bogatih, što prati sve ekonomije u tranziciji, odnosno stvaranje srednje klase kroz posebno vođenje računa o najugroženijim kategorijama društva.

Potrebno je izgraditi moderni bankarski sistem s posebnim akcentom na povratak povjerenja u štednju i njeno mobilisanje u produktivno investiranje, kako bi se izbjegao odliv finansijskih sredstava van sistema.

Integracija Bosne i Hercegovine u evropsku i svjetsku privredu, kao najvažniji preduvjet njenog budućeg razvoja, podrazumijeva i neophodnu usklađenost poreskih zakona. Harmonizacija poreskih sistema u BiH kroz prihvatanje uobičajenih međunarodnih poreskih standarda i principa usmjerava se u pravcu osiguranja ravnopravnog položaja svih poreskih obveznika na području cijele Bosne i Hercegovine.

U cilju jačanja ekonomskog razvoja i širenja tržišta Bosne i Hercegovine, potrebno je razvijati bolje odnose sa susjednim zemljama i zemljama regiona, kako bi se stvorilo povoljno privredno okruženje. Primjenom Memoranduma o liberalizaciji trgovine u jugoistočnoj Evropi ostvaruju se ekonomski efekti koji se podudaraju sa strategijom ekonomskog razvoja Bosne i Hercegovine.

Za provođenje ekonomskih reformi i stvaranje samoodržive ekonomije poseban značaj ima razvijanje i provođenje strategije ekonomskog razvoja Bosne i Hercegovine – preduzetničko društvo, strategije razvoja poljoprivrede, strategije razvoja elektroenergetike, strategije razvoja transporta, strategije borbe protiv siromaštva, strategije razvoja informaciono-komunikacijskih tehnologija.

Svoju budućnost BiH vidi u multilateralnom trgovačkom sistemu, na principima Svjetske trgovinske organizacije. Jedan od glavnih zadataka strategije ekonomskog razvoja Bosne i Hercegovine je da služi kao katalizator u određivanju sektora ekonomije koji imaju internacionalnu komparativnu prednost. Time stvaramo uvjete za ekonomsku sigurnost kako Bosne i Hercegovine i njenih građana, tako i cijelog regiona.

Provođenje ekonomskih i finansijskih reformi, donošenje odgovarajućih zakona u skladu s evropskim standardima doprinijet će stabilnoj ekonomskoj i finansijskoj situaciji u Bosni i Hercegovini. Potrebno je unaprijediti finansijsku disciplinu i odgovornost u procedurama planiranja i trošenja sredstava budžeta.

Finansijska zaduženost Bosne i Hercegovine jedan je od elemenata koji značajno utiče na sigurnosnu situaciju u BiH. Realna je procjena da će se i ubuduće visina zaduženosti BiH prema inozemstvu povećavati zbog potreba za finansiranjem projekata obnove i rekonstrukcije, zbog nedovoljne domaće akumulacije, manjeg obima stranih investicija u privredu BiH i sl.

f) Demokratizacija i ljudska prava

Bosna i Hercegovina je prihvatila osnovne međunarodne instrumente koji regulišu zaštitu ljudskih prava i sloboda, od kojih je većina uključena u Ustav Bosne i Hercegovine kao standard za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Na osnovu međunarodnih standarda, Bosna i Hercegovina ima obavezu da implementira odgovarajuće mjere s ciljem podizanja standarda zaštite osnovnih ljudskih prava i sloboda, među kojima je jedan od osnovnih principa pravo na ličnu slobodu i sigurnost.

S obzirom na to da je Bosna i Hercegovina izložena brzim i dinamičnim promjenama, pitanje pojedinačne i kolektivne sigurnosti predstavlja poseban izazov. Kao i u drugim

zemljama u regionu i šire, situacija u pogledu individualne i kolektivne sigurnosti postaje veoma bitan segment izgradnje demokratskog društva. U kontekstu globalizacije, procesa integracije i jačanja pojedinačnih, nacionalnih, kulturnih, vjerskih, regionalnih i drugih identiteta, pitanje obezbjeđenja pojedinačne i kolektivne sigurnosti značajno je za zaštitu osnovnih ljudskih prava i sloboda građana BiH.

Bosna i Hercegovine nastoji izgraditi i unaprijediti pravni okvir koji bi omogućio nadzor i reakciju nadležnih institucija kako bi se onemogućile povrede ljudskih prava.

Aktivnosti nadležnih institucija, posebno sigurnosnih, moraju uključivati poštivanje osnovnog principa zaštite ljudskih prava i principa zabrane diskriminacije. Ovim principom se obezbjeđuje pojedincu jednakost pred zakonom, eliminiše bilo koji oblik diskriminacije i obezbjeđuje najviši standard zaštite i vladavine prava.

Osnovni elementi za obezbjeđenje potrebnog nivoa sigurnosti građana u demokratskom društvu zahtijevaju efikasan rad administracije, sudova i policije, koji treba da omoguće pravična suđenja, princip ravnopravnog zastupanja pred sudom, prihvatljivost dokaza, nezavisan i nepristrasan sud, suđenje u razumnom roku, pravo na akuzatorno saslušanje, pravo na pristup sudu, poštivanje osnovnih principa u krivičnom postupku, pretpostavke nevinosti, pravo na besplatnu pravnu pomoć i poštivanje dodatnih garancija koje se odnose na hapšenje, razloge za hapšenje, pritvor i određene faze krivične istrage.

S ciljem implementacije navedenih standarda, u Bosni i Hercegovini je provedena reforma pravosudnog sistema, koja je donijela nove i usklađene zakone iz oblasti krivičnog i upravnog prava i na svim nivoima vlasti izvršila ponovno imenovanje sudija i tužilaca, restrukturiranje, odnosno smanjenje broja sudova i tužilaštava i uspostavila centre za pružanje obuke pravosuđu i tužilaštvu.

Građani BiH imaju pristup Sudu za ljudska prava u Strasbourgu, čime je zaštita ljudskih prava pred sudovima ojačana, a vlasti u BiH imaju veću odgovornost zbog mogućih finansijskih posljedica po osnovu odluka Evropskog suda koje mogu uticati na ukupnu finansijsku sigurnost BiH.

Sud i Tužilaštvo BiH započeli su s procesuiranjem velikog broja krivičnih slučajeva, uključujući i one koji se odnose na organizovani kriminal, trgovinu ljudima i ratne zločine, što utiče na jačanje povjerenja i sigurnosti građana. Donesen je i Zakon o nestalim licima na osnovu kojeg je formiran Institut za nestala lica koji će objedinjavati aktivnosti na traženju nestalih i omogućiti ostvarivanje i zaštitu ljudskih prava njihovih porodica.

Bosna i Hercegovina nije donijela strategiju reforme zatvorskog sistema, što može biti potencijalni sigurnosni rizik naročito u vezi s adekvatnom zaštitom ljudskih prava ali i sigurnošću ostalih građana u BiH.

Povratak raseljenih osoba i izbjeglica, gledano u cjelini, je zadovoljavajući, ali se ne mogu isključiti pojedinačni slučajevi diskriminacije na nacionalnoj osnovi. Sigurnost povratnika, efikasnost povrata imovine, ograničene socijalne i ekonomske mogućnosti predstavljaju prepreku za održiv povratak. Opstrukcija zapošljavanja pripadnika svih etničkih grupa u ranijim mjestima življenja utiče na rezultate i sigurnost povratka.

Borba protiv nasilja i zloupotrebe droga, suzbijanje maloljetničke delinkvencije i zaštita žrtava svih oblika nasilja u društvu podrazumijeva nove standarde zaštite. Na nivou Bosne i Hercegovine potrebno je sistemski razvijati i institucionalno povezivati aktivnosti svih državnih organa, uključujući i sigurnosne, koje se odnose na prevenciju i rad sa žrtvama iz ovih oblasti.

g) Zaštita čovjekove okoline

Zaštita čovjekove okoline odnosi se na poslove zaštite vodnih resursa, zraka, zemljišta i biljnog materijala. Zagađivanje okoline globalni je problem, a njena zaštita globalni zadatak, zbog čega zemlje koje se ne ubrajaju u bogate, s pravom računaju i na podršku međunarodne zajednice. Pitanje zaštite flore i faune, zraka i vode, postaje jedno od urgentnih pitanja s kojima se danas suočava čovječanstvo, a time i prvorazredno političko i sigurnosno pitanje.

Svaka država, pa i BiH, ima obavezu stvaranja atmosfere i političke volje na lokalnom, regionalnom i globalnom nivou u okviru kojeg će biti moguće donijeti i provesti mjere kako bi se zaustavilo uništavanje prirode i zaštitilo zdravlje ljudi i pojačala sigurnost. Pravo na očuvanje okoline i čovjekove životne sredine je u isto vrijeme interes građana i jedna od obaveza BiH u međunarodnoj zajednici.

Životnu sredinu karakteriše značajna vrijednost prirodnih i antropološki stvorenih vrijednosti na malom prostoru. Potreba za intenzivnijim postratnim razvojem BiH, u uvjetima ograničenih finansijskih sredstava nosi i realnu opasnost od dodatnog ugrožavanja okoline. Stoga je neophodno osigurati integrisano upravljanje i kontrolu racionalne potrošnje resursa i sigurnosne okoline te spriječiti gradnju na poljoprivrednom zemljištu, nekontrolisanu sječu šuma, kamenolome i prekomjerna zagađivanja zemljišta i zraka uz saobraćajnice.

Bosna i Hercegovina u dugoročnom periodu treba usaglasiti međuentitetsku legislativu u ovoj oblasti kao i sa zakonima Evropske unije. Uz to je neophodno obezbijediti pristup informacijama o životnoj sredini, i to kroz aktivni i pasivni protok informacija, te učešće javnosti u donošenju odluka.

Problemi zagađivanja okoline ili iscrpljivanja prirodnih resursa najčešće utiču na one koji ih nisu prouzrokovali. Stoga je nužno normativno urediti i u praksi provoditi princip da zagađivač treba snositi troškove prouzrokovane zagađivanjem.

Bosna i Hercegovina posjeduje veliki broj obilnih i čistih vodnih resursa, ali su prisutni izazovi u pogledu kvalitete vode u prostornoj distribuciji u različitim godišnjim dobima. Pojačano poljoprivredno, industrijsko i urbano korištenje stvara vještačku nepovoljnost kod vodnih resursa. Eksploataciju vodenih resursa treba vršiti na način i pod uvjetima da se obezbijedi biološka i privredna funkcija voda, kao i zaštita od voda (poplave u dolinama rijeka, bujični vodotoci, erozije zemljišta i visoki nivoi podzemnih voda).

Problemi oko sakupljanja otpada, neadekvatno odlaganje ili uništavanje opasnog medicinskog ili vojnog otpada mogu ozbiljno ugrožavati sigurnost životne sredine. Nužno je cjelovito sagledati potencijalnu mogućnost nuklearnog otpada na teritoriji BiH.

U cilju stvaranja sredine koja je fizički sigurna za povratak izbjeglica i raseljenih lica neophodno je obezbijediti finansijsku podršku intenzivnijem procesu deminiranja.

Institucionalno jačanje kapaciteta resornih ministarstava, odnosno Sektora za okolinu te uspostavljanja inspekcije za tu oblast, doprinijet će unapređenju i očuvanju čovjekove životne sredine i sprečavanju nesreća većih razmjera.

V CILJEVI SIGURNOSNE POLITIKE

Osnovne društvene vrijednosti definisane Ustavom Bosne i Hercegovine su preduvjet za djelovanje sistema sigurnosti i krajnje su ishodište ukupne stabilnosti Bosne i Hercegovine.

Dalji razvoj demokratije putem jačanja parlamentarnog političkog sistema, vladavine prava, brži ekonomski oporavak i privredni razvoj, unapređenje životnog standarda, razvoj mehanizama socijalne i zdravstvene zaštite stanovništva, te zaštite prirodnog i kulturnog bogatstva zemlje su od suštinskog značaja za trajnu stabilnost Bosne i Hercegovine.

Aktivna sigurnosna politika podrazumijeva ispunjavanje slijedećih pretpostavki:

- uspostavljanje i razvoj institucija sistema sigurnosti koje će biti sposobne da odgovore na sve rizike i prijetnje osnovnim vrijednostima i interesima Bosne i Hercegovine;

- aktivno učešće u izgradnji kolektivne sigurnosti na regionalnom i globalnom planu putem pristupanja međunarodnim sigurnosnim konvencijama, evropskim i evroatlantskim strukturama;

- oporavak i razvoj privrednog potencijala, čime će se dugoročno obezbijediti resursi i sredstva za efikasno suprotstavljanje sigurnosnim rizicima i prijetnjama.

Polazeći od specifičnosti sigurnosnog ambijenta, Bosna i Hercegovina će razvijati model integrisane granične sigurnosti zasnovan na principima Schengena. Ovaj model, kao važan instrument za očuvanje unutrašnje sigurnosti i suzbijanje prekograničnog kriminala uključuje: aktivnosti u trećim zemljama kroz sakupljanje odgovarajućih informacija o modalitetima i trendovima u oblasti ilegalnih migracija, djelotvorno funkcionisanje viznog sistema, međunarodnu saradnju, upravljanje granicama, te aktivnosti na implementaciji odgovarajućih standarda koji se odnose na sigurnost aerodroma u Bosni i Hercegovini. U skladu sa najboljom evropskom praksom, granice Bosne i Hercegovine bit će otvorene za trgovinu i kretanje lica, ali kontrolisane i sigurne.

U cilju sprečavanja ilegalnih migracija i drugih oblika prekograničnog kriminala bit će razvijeni odgovarajući istražni kapaciteti, te afirmisana saradnja s policijskim i drugim agencijama i organizacijama u Bosni i Hercegovini i inozemstvu, a osnovni instrument za optimalno operativno upravljanje granicama predstavljat će analiza rizika, zasnovana na prikupljanju i obradi obavještajnih podataka.

Stabilnost uže i šire regiona je trajan interes Bosne i Hercegovine. Unapređenje dobrih odnosa i saradnje sa susjedima i zemljama šire regiona, razvoj demokratskih procesa u tim zemljama i procesa njihove evropske integracije pozitivno utiču na jačanje unutrašnje sigurnosti Bosne i Hercegovine.

Bosna i Hercegovina je opredjeljenja za aktivnu međunarodnu saradnju na političkom, ekonomskom, vojnom i sigurnosnom planu, te će uložiti dodatne napore da zadovolji svoje

strateške interese približavanja i institucionaliziranja odnosa s bitnim međunarodnim strukturama. Priključenje Evropskoj uniji i NATO savezu ostaje osnovni prioritet aktivnosti na svim nivoima. To podrazumijeva potpuno implementiranje Daytonskog sporazuma i provođenje tekućih reformi u procesu uključenja u Partnerstvo za mir s NATO-om, kao i pregovore o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju s Evropskom unijom.

Krajnji cilj je da Bosna i Hercegovina u bliskoj budućnosti dostigne nivo samoodrživog mira i društvene stabilnosti koji će omogućiti povlačenje misije međunarodnih snaga iz Bosne i Hercegovine, te dalji svestrani prosperitet zemlje.

VI PROVOĐENJE SIGURNOSNE POLITIKE

U skladu s ustavnim uređenjem države, provođenje Sigurnosne politike ili njenih pojedinačnih sastavnih dijelova je u nadležnosti zakonodavnih i izvršnih organa vlasti.

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine usvaja Sigurnosnu politiku u cilju pružanja strateških smjernica u vanjskim poslovima i pitanjima odbrane, te osigurava da je Parlamentarna skupština BiH bude pravovremeno informisana o strateškim sigurnosnim i odbrambenim pitanjima.

Parlamentarna skupština BiH, entitetski parlamenti i kantonalne skupštine predstavljaju institucionalni, politički nivo oblikovanja i provođenja Sigurnosne politike, ili njenih pojedinih dijelova (u zakonodavnoj oblasti), u skladu sa svojim ovlaštenjima. Navedeni parlamenti određuju zakonske okvire i dugoročne smjernice razvoja Sigurnosne politike, te osiguravaju materijalne pretpostavke za njeno provođenje. Poseban značaj za njeno provođenje ima ostvarivanje i razvijanje parlamentarne kontrole nad funkcionisanjem i radom svih elemenata sigurnosnog sektora na svim nivoima. U mjeri u kojoj je potrebno, Parlamentarna skupština BiH i entitetski parlamenti formiraju stručna tijela, putem kojih se vrši procjena stanja u oblasti sigurnosti.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i vlade entiteta - kao nosioci izvršne vlasti - su nadležni za ostvarenje sigurnosne politike i funkcionisanje sigurnosnog sektora u skladu sa svojim ovlaštenjima. S tim u vezi Vijeće ministara i vlade entiteta preduzimaju potrebne pravne, organizacijske i druge mjere s ciljem što potpunijeg provođenja Sigurnosne politike ili njenih pojedinih dijelova.

Organi izvršne vlasti svih nivoa će, unapređujući međusobnu saradnju, doprinositi institucionalnom razvoju i harmonizaciji struktura, funkcija i napora izvršne vlasti od značaja za sigurnost i stabilnost BiH. Na ovaj način će se postići efikasnije korištenje raspoloživih resursa i podići nivo sigurnosti. Od posebnog značaja je preuzimanje odgovornosti za vlastiti razvoj i stabilnost, kroz uvažavanje prihvaćenih evropskih standarda i kroz razvijanje partnerskog odnosa s prisutnim predstavnicima i institucijama međunarodne zajednice.

VII ZAVRŠNA RIJEČ

Ukupna sigurnost Bosne i Hercegovine zavisi od svih elemenata državne moći na način da se oni zajednički planiraju i povezuju kako bi se stvorile mogućnosti koje BiH može iskoristiti da bi se postigla sigurnost i dobrobit za sve građane.

Sigurnosna politika Bosne i Hercegovine je opći i konceptualni dokument u oblasti sigurnosti. Svojom strukturom i rješenjima je kompatibilna s odgovarajućim dokumentima iz ove oblasti u državama parlamentarne demokratije. Ovaj dokument nudi okvir s kojim je moguće i potrebno uskladiti sva zakonska i druga normativna rješenja, kao i razvojne i doktrinarne dokumente kojima se uređuju pojedini dijelovi sigurnosne politike. Obuhvata osnovne odluke koje utiču na vanjsku i unutrašnju sigurnost države i društva. Zasniva se na utvrđenom državnom pristupu sigurnosti, daje smjernice za vojnu doktrinu i uvažava međunarodne i regionalne regulative kojima je država pristupila.

Provođenje Sigurnosne politike zahtijeva puni angažman svih državnih organa i resora, čime se osigurava sagledavanje svih aspekata državne sigurnosti na integralan i sveobuhvatan način. Pravovremenim prepoznavanjem sigurnosnih prijetnji, planiranjem mjera i adekvatnim odgovorom, organi i institucije na svim nivoima vlasti dat će svoj puni doprinos njenoj implementaciji.

Sigurnosna politika ne obuhvata samo percepcije potreba i prioriteta državne sigurnosti; na nju utiču i razni vanjski faktori i obaveze. Uvažavajući činjenicu da se savremeni sigurnosni kontekst kontinuirano mijenja, zbog čega nije moguće u svakom trenutku predvidjeti sve izazove i rizike, bit će otvoren dokument s namjerom da nudi potrebna rješenja za nove izazove.

Nezavisnost, suverenitet i teritorijalni integritet Bosna i Hercegovina smatra svojim glavnim vrijednostima te njihovu zaštitu definira kao svoj prioritetni interes. Kao posebnu vrijednost štitit će svoj ustavni poredak kao i ljudska prava, slobode i sigurnost građana s ciljem da stvori okruženje i uvjete za dalji razvoj demokratije, jačanje parlamentarnog političkog sistema kao i ostvarivanje vladavine prava. Bosna i Hercegovina će uložiti napore za ostvarenje bržeg ekonomskog razvoja, povećanja životnog standarda i razvoja funkcionalnih mehanizama za ostvarenje socijalne sigurnosti građana.

Bosna i Hercegovina je opredjeljenja za aktivnu međunarodnu saradnju na političkom, ekonomskom i sigurnosnom planu, te će uložiti napore ka približavanju i institucionaliziranju odnosa s odgovarajućim međunarodnim strukturama. Posebno je značajno uključenje u Europsku uniju, NATO-ov program Partnerstvo za mir i konačno u punopravno članstvo u NATO savez.

Bosna i Hercegovina će uložiti posebne napore na unapređenju dobrosusjedskih odnosa, te dati aktivnu podršku političko-ekonomskoj i vojnoj stabilnosti regiona. U ostvarivanju navedenih ciljeva bit će potrebna efikasna saradnja između različitih nivoa vlasti. Za održanje sigurnosti i stabilnosti Bosna i Hercegovina je opredijeljena da iskoristi sve instrumente koji su na raspolaganju i koji su odgovarajući. Razvijanjem održivog i efikasnog sistema sigurnosti dostići će nivo samoodrživog mira i društvene stabilnosti, koji će omogućiti završetak misije međunarodnih snaga.

Globalni sigurnosni izazovi i rizici u aktuelnom trenutku postepeno preusmjeravaju interes međunarodne zajednice s Bosne i Hercegovine na druga područja i regione u svijetu. S obzirom na to da neće još dugo ostati u fokusu pažnje međunarodne zajednice, koja joj posljednjih godina svojim angažmanom i prisustvom pruža odgovarajuće garancije miru i sigurnosti, Bosna i Hercegovina sve više preuzima odgovornost i preduzima aktivnosti usmjerene ka izgradnji takvog sigurnosnog sistema kroz nadležne institucije, koje će joj moći pružiti adekvatnu zaštitu i poštivanje vitalnih vrijednosti, kao i mogućnosti za promociju i ostvarivanje njenih sigurnosnih interesa. U tom cilju, Bosna i Hercegovina će ubrzano nastaviti provođenje i potpuno implementiranje Daytonskog sporazuma i odgovarajućih reformi u svim oblastima koje bitno doprinose njenoj sigurnosti, stabilnosti i uključivanju u euroatlantske integracije.

Broj: 01-011-142-35-1/06
Sarajevo, 8. februara 2006. godine

PREDSJEDAVAJUĆI
Ivo Miro Jović